Analyysi

Yritysten onnistuminen hiilitavoitteissaan vähentää pankkilainojen siirtymäriskiä

Tilastot, Ilmasto | 30.05.2024 | Ville Tolkki

KIRJOITTAJA

Ville Tolkki
Vanhempi neuvonantaja

Ilmastonmuutoksen uhka ohjaa yritysten, kuluttajien, rahoittajien ja politiikkapäättäjien toimintoja kohti kestävää tulevaisuutta. Useiden yritysten pitää muuttaa tuotantoprosessejaan ja tuotteitaan kestäviksi.

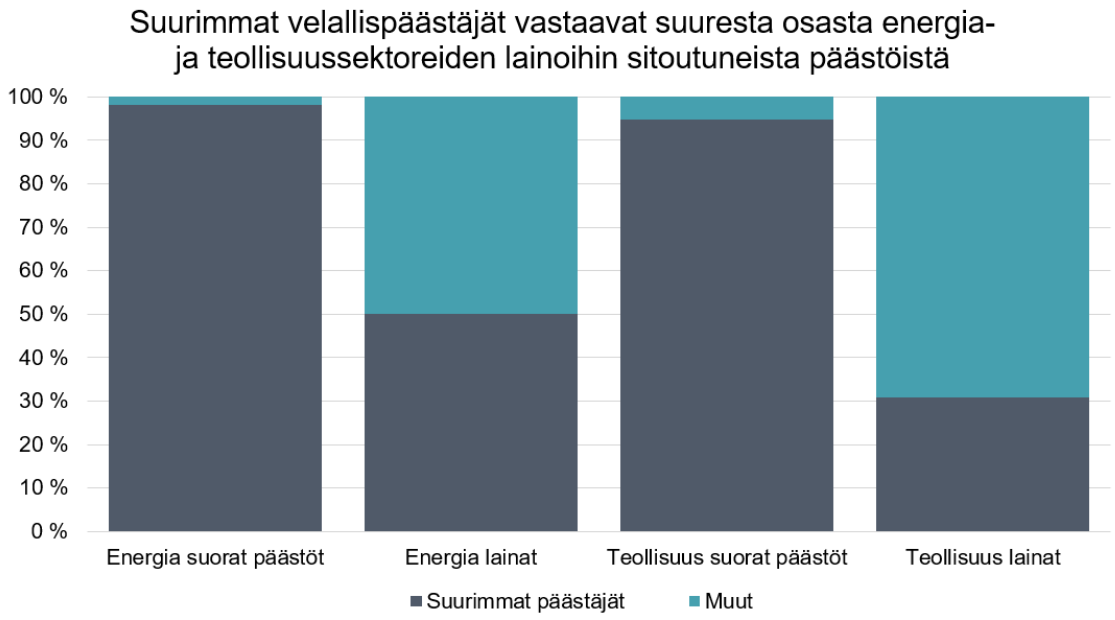

Runsaat kasvihuonekaasupäästöt lisäävät yritystoiminnan riskejä, sillä näiden yritysten kannattavuus voi heikentyä ja kustannukset saattavat kasvaa. Muutospaine vaihtelee yrityksien ja toimialojen välillä merkittävästi. Usein puhutaan siirtymäriskistä, sillä kustannusten kasvu ja tuottojen pieneminen uhkaavat monia yrityksiä, kun talous siirtyy kohti pienempiä kasvihuonekaasupäästöjä.

Riskeihin vaikuttavat useat eri muutosvoimat. Näitä ovat politiikkaohjaus, teknologinen muutos, kuluttuja- ja sijoittajakäyttäytyminen. Ilmastopolitiikkatoimet synnyttävät kustannuksia ja kannusteita, jotka ohjaavat toimintoja kohti vähähiilisempää taloutta. Teknologisen muutoksen seurauksena uudet vähempipäästöiset teknologiat syrjäyttävät vanhempia hiili-intensiivisempiä ratkaisuja. Tämä aiheuttaa osaltaan kustannuspaineita. Muutokset kuluttajien ja rahoittajien käyttäytymisessä vaikuttavat yrityksien tuotteiden kysyntään sekä mahdollisuuteen hankkia rahoitusta markkinoilta. (BIS, 2021)

Kotimaisten pankkien suomalaisille yrityksille myöntämiin lainoihin liittyvät kasvihuonekaasupäästöt syntyvät velallisten liiketoiminnassa. Kotimaisilta luottolaitoksilta lainavelkaa ottaneiden yrityksien päästöt olivat 67 % kaikista Suomen suorista päästöistä vuonna 2022. Lisäksi tarkasteltaessa merkittäviä päästösektoreita, joita ovat etenkin energian tuotanto ja teollisuus, havaitaan, että pieni osa yrityksistä vastaa merkittävästä osasta suoria kasvihuonekaasupäästöjä.

Kuvio 1.

Lähde: Suomen Pankki
30.5.2024 ©Suomen Pankki

Suurimmat suorien kasvihuonekaasujen päästäjät energian tuotannossa (25) ja teollisuudessa (45): niiden osuus saman sektorin suorista päästöistä sekä sektorille myönnetyistä pankkilanoista (vuosi 2022)

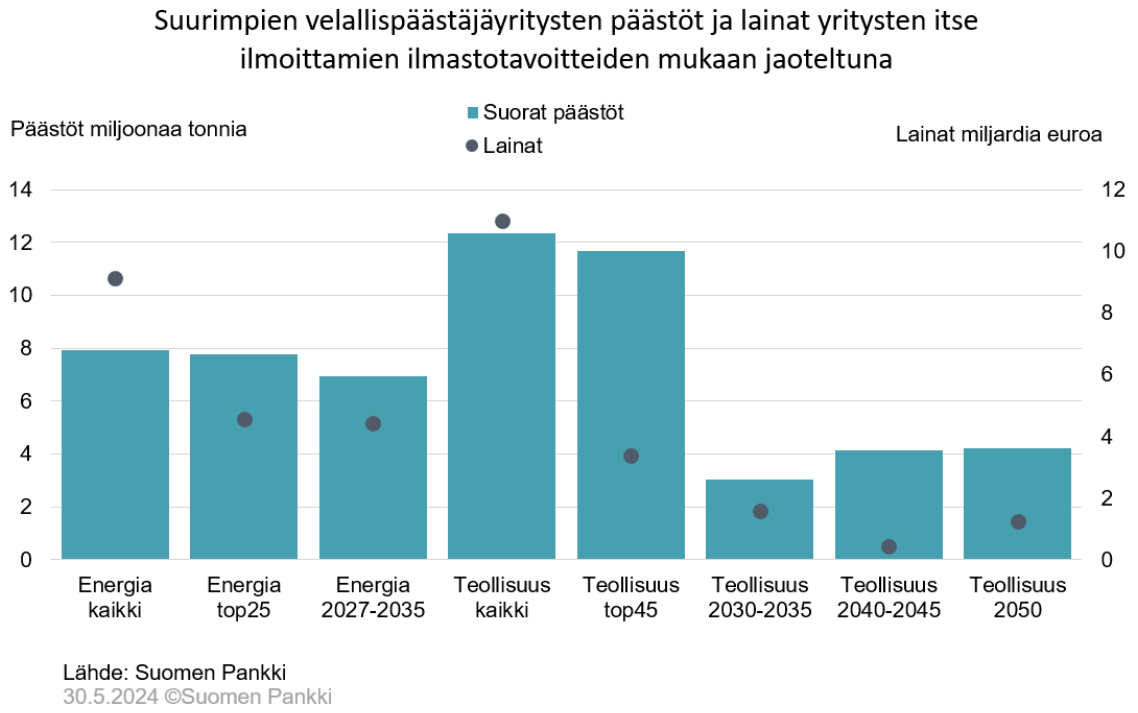
Näiden yritysten tuotantoprosesseihin ja tuotteisiin kohdistuvat suurimmat muutospaineet. Samalla myös niitä rahoittaneille pankeille on tärkeää, että yritys onnistuu siirtymässä hiilineutraaliin talouteen. Yritys, joka ei onnistu siirtymässä, voi muuttua kannattamattomaksi ja lisätä pankin luottoriskiä/-tappioita. Tärkeä tekijä on yrityksen oma päästötavoite, johon se on sitoutunut. Yritysten päästötavoitteet ja tavoitteiden toteutuminen määrittävät, miten siirtymässä menestytään.

Kansalliset ja kansainväliset politiikkapäätökset ja sitoumukset, kuten Suomen ilmastolaki (2022) ja Pariisin sopimus (2015), velvoittavat ja kannustavat kohti hiilineutraaliutta. Hiilineutraalissa taloudessa syntyy yhtä paljon kasvihuonekaasupäästöjä kuin niitä poistuu hiilinieluihin. Myös yritykset asettavat hiilineutraalisuustavoitteita. Näitä tavoitteita voidaan asettaa yrityksen suorille (scope 1) ja epäsuorille ns. arvoketjun (scope 2 ja 3) päästöille. Suorat päästöt ovat selvemmin yrityksen omassa kontrollissa kuin epäsuorat päästöt.

Lainakannan hiiliriskin osalta erityisesti tulevaisuus on mielenkiintoinen. Tulevaisuuden kannalta olennaista on, minkälaisia tavoitteita juuri eniten päästävät yritykset ovat asettaneet ja julkistaneet. Yritysten tavoitteet asettavat osaltaan siirtymälle aikataulun. Tavoitteiden määrä ja aikataulu auttavat ymmärtämään, kuinka nopeaan siirtymään yritykset uskaltavat sitoutua.

Suomen Pankki keräsi kesällä 2023 yritysten tavoitteita niiden nettisivuillaan julkistamista raporteista. Ensisijaisesti tarkasteltiin Suomeen kohdistuvaa tavoitetta. Jos sellaista ei löytynyt, käytettiin konsernin kansainvälisiä tavoitteita.

Kuvio 2.

Suurimmat suorien kasvihuonekaasujen päästäjät energian tuotannossa (25 kpl) ja teollisuudessa (45 kpl): päästöt ja lainakanta vuodelta 2022 sekä yritysten itse ilmoittamat nettoneutraalisuustavoitteet

Merkittävä osuus energiatuotannon suurimmista päästäjistä (kuvion 2 vasemmanpuoleinen osa) on asettanut tavoitteen, joka on linjassa Suomen ilmastolain vuodelle 2035 asetetun nettoneutraalisuustavoitteen kanssa. Pieneltä osalta energian tuotannon ja teollisuuden suurimmista päästäjistä ei löytynyt tarkkaa tietoa ilmastotavoitteesta.

Teollisuusyritysten suurimmat päästäjät (kuvion 2 oikeanpuoleinen osa) ovat ulottaneet energian tuotannon yrityksiä useammin tavoitteensa vuoteen 2050. Tämä on linjassa Euroopan Unionin vuodelle 2050 asetetun hiilineutraalisuustavoitteen kanssa [1]. Se on luonnollista, sillä nämä yritykset ovat usein kansainvälisiä ja niillä on toimintoja Suomen ulkopuolella. Tällaisille yrityksille on myös tärkeää seurata kansainvälisiä tavoitteita. Lisäksi teollisuusyrityksille merkittäviä ovat myös arvoketjun muut ns. scope 2 ja scope 3 päästöt. Näiden päästöjen osalta teollisuusyritykset ovat riippuvaisia koko arvoketjun nettoneutraalisuudesta. Arvoketjun ulottuessa kotimaan rajojen ulkopuolelle voi olla varmempaa asettaa tavoitteet myös kansainvälisien tavoitteiden mukaisesti.

Lainakannan hiilineutralisoinnin näkökulmasta on myönteistä, että lähes kaikilta yrityksiltä löytyi

päästötavoitteet. Tulos kertoo, että merkittävät päästäjät ovat asettaneet omille toiminnoilleen tavoitteen siirtyä hiilineutraaliin talouteen. Näyttäisi myös siltä, että suurimpien päästäjien omat tavoitteet ovat pääasiallisesti linjassa ohjaavien kansallisten ja kansainvälisten politiikkatavoitteiden kanssa.

Viitteet

1. https://www.europarl.europa.eu/topics/fi/article/20191115STO66603/eu-ja-pariisin-sopimus-kohti-ilmastoneutraaliutta ↑

Tässä artikkelissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien omia eivätkä välttämättä edusta Suomen Pankin näkemystä.

Asiasanat

hiilineutraali, ilmastonmuutos, kestävä talous, pankkilainat, vihreän siirtymän rahoitus